

Patarimai, kaip elgtis ekstremaliais atvejais, sutrikus elektros energijos, šilumos energijos ir dujų tiekimui

Elektros tiekimas

Jeigu Jūsų namuose dingo elektra:

1. Pirmiausia pasitikslinkite ar nevyksta planiniai elektros įrenginių remonto darbai. Šie darbai gali būti vykdomi pagal iš anksto nustatytą grafiką, kuris yra skelbiamas vietos spaudoje ar masinės informacijos priemonėse.

2. Jeigu planiniai remonto darbai nevyksta, būtina išsiaiškinti ar gedimas įvyko namo vidaus tinkle, ar išoriniame tinkle. Jei aplinkiniuose namuose elektra yra – reiškia gedimas įvyko namo vidaus tinkle, todėl reikia kreiptis į pastatą eksploatuojančią įmonę ar seniūniją. Jei elektra dingusi keliuose namuose ar visame rajone – gedimas įvyko išoriniame skirstomajame elektros tinkle. Tuomet reikia kreiptis į vietovę aptarnaujančią elektros tinklų dispečerį. Informacija AB Rytų skirstomųjų tinklų vartotojams teikiama telefonu 1802, akcinės bendrovės „VST“ vartotojams telefonu 8 800 20204.

Jeigu savo bute ar name pastebėjote įtampos svyravimo požymių:

1. Lemputės dega neįprastai ryškiai, lempučių prigęsta ir vėl pradeda ryškiai šviesti arba lempučių vos šviečia nedelsiant išjunkite įvadinį automatinį jungiklį arba išjunkite iš elektros tinklo visus elektros prietaisus bei apšvietimo techniką. Apie įtampos svyravimus praneškite vietovę aptarnaujančiam elektros tinklų dispečeriui.

Gyventojai turi atsiminti:

1. Kad prisiliesti ar net prisirišti prie elektros tiekimo linijų, transformatorių, variklių ir kitų įrenginių gali būti pavojinga gyvybei. Jokiu būdu negalima liesti nukritusių laidų, atidaryti elektros tinklų įrenginių duris, skirstymo spintų durelių, lipti ant atramų.

2. Prieš jungiant elektros prietaisus į elektros tinklą, reikia nuodugniai susipažinti su jų naudojimosi taisyklėmis ir griežtai tų taisyklių laikytis. Visi suaugę gyventojai privalo žinoti elektros prietaisų ir įrenginių saugaus naudojimo taisyklių reikalavimus ir neleisti vaikams naudotis elektros prietaisais be suaugusių priežiūros.

3. Elektros įrenginiai turi būti įrengiami, prižiūrimi ir eksploatuojami laikantis Elektros įrenginių įrengimo, eksploatavimo bei instrukcijų reikalavimų.

4. Montuoti ir remontuoti elektros įrenginius galima tik kvalifikuotiems specialistams.

5. Draudžiama palikti be priežiūros įjungtus į elektros tinklą elektros prietaisus, jei to nereikia pagal darbo technologiją.

6. Draudžiama naudotis buitinais elektros prietaisais (elektros viryklėmis, virduliais ir t. t.) šiam tikslui nepritaikytose vietose.

Šilumos tiekimas

Ekstremalios situacijos metu, kai lauko oro temperatūra yra neigiama ir įvykus avarijai ar sutrikimui šilumos gamybos šaltinyje ar šilumos perdavimo tinkluose, kurios lokalizavimas ir likvidavimas užsitęsia ilgiau kaip 6 val., šilumą tiekianti įmonė privalo informuoti administratorius, pastato šildymo sistemos prižiūrėtojus, savivaldybę ir gyventojus apie šilumos tiekimo nutraukimą (pateikiant skelbimus, per vietinį radiją, per namo įgaliotus atstovus).

Gyventojai, gavę pranešimą apie šilumos tiekimo nutraukimą, privalo:

1. Namų rūsiuose užsandarinti langus ir duris;

2. Atrakinti rūsiuose esančius sandėliukus, kad esant būtinumui būtų galima atsukti šildymo sistemos vamzdyne nudrenavimo akles;
3. Užsandarinti namo laiptinės duris ir langus, bei apšiltinti laiptinėse esančius šildymo prietaisus (radiatorius);
4. Užsandarinti langus, apdengti šildymo prietaisus (radiatorius) ir juos jungiančius vamzdžius šiltinančiomis medžiagomis (antklodėmis, paklodėmis, paltais ir t.t.);
5. Užkurti virtuvėse esančias dujines virykles ar įjungti elektrines virykles, kurios gamintų šilumą;
6. Pradaryti karšto ir šalto vandens čiaupus;
7. Leisti šilumos tiekėjui butuose atidaryti šildymo prietaisų nuorinimo įtaisus;
8. Šilumos tiekimo nutraukimo laikotarpiu būti namuose, o išvykusiems – sugrįžti į namus;
9. Pastebėjus šildymo prietaisų (radiatorių) ir vamzdžių įtrūkimus, pranešti šilumos tiekėjui.
10. Leisti šilumos tiekėjui pakeisti trūkusius šildymo prietaisus.

Esant būtinybei patekti į gyvenamas ar negyvenamas patalpas neesant šeimininko leidimui, kai patalpos savininkas išvykęs, šilumos tiekėjas ar pastato prižiūrėtojas kreipiasi į Ekstremalių situacijų valdymo centrą, nurodydamas adresą ir pageidaujamą atidarymo laiką, būtų ar kitų patalpų į kurias negali patekti avariją likviduojantys darbuotojai, tuo pačiu negalėdami atsatyti šilumos tiekimo gyventojams. Tokie butai ar kitos patalpos turėtų būti atidaromi dalyvaujant specialiai tam sudarytai komisijai, kuri sudaroma rengiant miesto savivaldybės civilinės saugos parengties ekstremalių situacijų planą.

Daugiabučiuose gyvenamuosiuose namuose, kur yra įrengta nepriklausoma šilumos tiekimo sistema, nutrūkus elektros tiekimui ilgiau kaip 6 val., gyventojai privalo informuoti administratorių, pastato šildymo ir karšto vandens sistemų prižiūrėtoją, šilumos tiekėją ir savivaldybę.

Pastato šildymo ir karšto vandens sistemų prižiūrėtojas nutrūkus elektros tiekimui turėtų prijungti šilumos punkto elektros įrenginius prie autonominio elektros tiekimo šaltinio.

Jei nutrūksta elektros tiekimas viso gyvenamo rajono gyventojams, tai šią problemą turėtų spręsti elektros skirstomojo tinklo operatoriai kartu su savivaldybe.

Susidarius aplinkybėms turėtų būti numatyta gyventojų evakuacija ir jų turto apsauga.

Dujų tiekimas

Ką reikia žinoti gyventojams apie gamtines dujas!

Tai degiosios dujos, kurių pagrindą sudaro metanas 95-98% (CH₄). Tai bekvapės dujos. Kad dujas atpažintumėte joms dirbtiniu būdu suteikiamas aštrus kvapas. Dujinio kuro privalumai: nereikia transporto priemonių, sandėlių, patalpų, aplinkos oras neužteršiamas suodžiais, nelieka atliekų, lengvai automatizuojamas degimo procesas, didelis dujų kaloringumas.

Dujų neigiamos savybės:

- Jos veikia žmogų troškinančiai, todėl žmogus, būdamas patalpoje kur nuteka dujos gali uždusti dėl deguonies trūkumo. Miegoti patalpoje, kur sumontuotas dujinis prietaisas, **draudžiama**.

- Žmogus gali apsinuodyti dujų degimo produktais. Kad pilnai sudegtų 1 m³ gamtinių dujų, reikia 9-10 m³ oro: tada išsiskiria vandens garai ir žmogui nekenksmingas anglies dvideginis CO₂, o kai oro neužtenka - gaminasi anglies viendeginis (smalkės) CO. CO išsiskiria ir dėl blogos traukos kamine. Nors ir trumpą laiką kvėpuojant oru, kuriame yra smalkių – pavojinga gyvybei.

- Pavojingiausia dujų savybė - jų sprogomos. Kai patalpoje yra nuo 5 iki 15 % gamtinių dujų, šis oro ir dujų mišinys yra sproguos. Sukėlus nors menką kibirkštį (paspaudus skambutį,

įjungus elektros jungiklį,) ar įnešus liepsną – įvyksta sproginimas. Gamtinių dujų kvapas pajuntamas, kai patalpoje jau yra 1 % dujų.

Pajutus dujų kvapą patalpoje:

- ! Uždaryti dujų čiaupus prieš prietaisą ir prietaiso čiaupą.
- ! Atidaryti langus, duris bei sukėlus skersvėjį vėdinti patalpas.
- ! Nedegti degtukų, nerūkyti (nenaudoti atviros ugnies).
- ! Nejunginėti elektros prietaisų, el. jungiklių.
- ! Neįskelti mechaninės kibirkšties.
- ! Kviesti dujų avarinę tarnybą telefonu 04

Įvykus nelaimėi, apsinuodijus dujomis ar smalkėmis, ar nudegus sproginimo metu, būtina suteikti pirmą pagalbą. Apsinuodijus, nukentėjusį išneškite į gryną orą (tik nelaikykite saulėje ar šaltyje), apklokite, neleiskite miegoti (judant greičiau išsivaikšto toksinai), pagirdykite karštu gėrimu, kvieskite greitąją med. pagalbą tel. 03. Nudegus nudegimo vietą apriškite steriliu tvarsčiu, kreipkitės pas gydytoją.

Pasirengimas gamtinių dujų tiekimo sutrikimui

Kad sutriktų gamtinių dujų tiekimas ištisam gyvenamųjų namų kvartalui – maža tikimybė, bet... taip atsitikti, visgi, gali.

Kaip, tokiu atveju, elgtis?

Ką reikia žinoti?

Dujų tiekimas gali nutrūkti dėl avarijos ar sutrikimo šalies dujotiekiuose. Dujotiekius neretai pažeidžia neatsakingi asmenys, kasantys žemę dujotiekio apsaugos zonoje, pasitaiko ir kitokių sutrikimų. Šiais atvejais dujų tiekimas, paprastai, atstatomas ne vėliau kaip per parą.

Net ir didelio dujų tiekimo į Lietuvą sutrikimo atveju gyventojai to turėtų nepajausi. Tada jie būtų aprūpinami specialiai tokiam atvejui požeminėje gamtinių dujų saugykloje sukauptomis dujomis. Jei dujos baigtųsi ir ten, tiekimas gyventojams vis tiek nenutrūktų, nes gyventojams dujos tiekiamos skirstomaisiais dujotiekiais, o magistraliniuose dujotiekių vamzdynuose esančių dujų atsargų, atjungus stambiuosius vartotojus, gyventojams pakaktų keletą savaičių. To laikotarpio turėtų užtekti pasirengti ekstremaliai situacijai.

Tais atvejais, kai dujų tiekimas nutraukiamas dėl planinių dujų sistemų remonto darbų, gyventojai apie tai informuojami iš anksto, o patys darbai retai kada trunka ilgiau kaip tris paras. Be to, planiniai darbai, dėl kurių dujų tiekimas galėtų nutrūkti dujomis šildomiems gyvenamiesiems namams, atliekami ne šildymo sezono metu. Nepatogumai tokiais atvejais neišvengiami, tačiau didesnės grėsmės žmonių sveikatai ar turto saugumui jie nekelia.

Kaip elgtis iškilus ilgalaikio dujų tiekimo nutrūkimo grėsmei?

Ką reikia daryti rengiantis dujų tiekimo nutrūkimui?

Kaip elgtis dujų tiekimo nutrūkimo metu?

Kiti energijos šaltiniai

Ką daryti, kai dujų tiekimas atstatomas?

Ką reikia daryti rengiantis dujų tiekimo nutrūkimui?

Rengiantis ekstremaliai situacijai reikėtų pasirūpinti būtiniausiomis atsargomis:

- papildomais šiltais apklotais apsaugoti nuo šalčio, jei Jūsų namas šildomas dujomis taip pat neišvengiamai reikia pasirūpinti alternatyviomis kuro rūšimis – malkomis, briketais ar pasirušti šildyti elektra;

- pakankamu kiekiu ilgai negendančio, lengvai paruošiamo maisto ir, pagal aplinkybes, gėlu vandeniu;

- žibintuvėliu, žvakėmis ir nešiojamu radijo imtuvu su atsarginėmis baterijomis – tam atvejui, jei nutrūkus dujų tiekimui, nutrūktų ir elektros tiekimas.

Kaip elgtis dujų tiekimo nutrūkimo metu?

Nutrūkus dujų tiekimui reikia uždaryti visus dujotiekio ir dujinių prietaisų čiaupus.

Svarbiausia, pasirūpinti, kad neatšaltų patalpos.

Didžiausią pavojų šaltuoju metų laiku kelia galimas vamzdynų užšalimas. Kad to išvengti, iš šildymo sistemos reikia išleisti vandenį, nepilna galia funkcionuojančius, šaltose patalpose esančius vamzdynus reikėtų apšiltinti turimomis šilumai mažai laidžiomis medžiagomis. Užkamšyti angas ir nesandarumus pro kuriuos į patalpas galėtų patekti šaltas oras. Durų angas uždenkite storu audiniu, kad, varstant duris, į patalpas patektų kuo mažiau šalčio.

Neperšalkite. Užsivilkite keletą sluoksnių šiltų rūbų.

Kiti energijos šaltiniai...

Viena iš galimybių namą išlaikyti šiltu – naudoti patalpų šildymui skirtus elektrinius radiatorius. Židiniuose ar krosnelėse deginti medieną galima tik tuo atveju, jei jie turi degimui reikalingo oro padavimo ir degimo produktų šalinimo kanalus. Lauko sąlygoms skirtų kepimo krosnelių ar stovyklavietėms šildyti pritaikytų šildytuvų naudoti negalima – jie išskiria anglies viendeginį (smalkes), kuris labai pavojingas sveikatai.

Ką daryti, kai dujų tiekimas atstatomas?

Dujas į Jūsų namo vamzdynus pradės tiekti arba patars kaip tą daryti dujų įmonės darbuotojai. Sudarykite jiems sąlygas patekti į reikiamas patalpas. Patiems pradėti tiekti dujas pavojinga. Jei vamzdžiai nėra pilnai užpildyti dujomis, tai yra, jei juose yra ne dujos, o dujų ir oro mišinys, kurti dujinį prietaisą griežtai draudžiama. Dujų ir oro mišinys sprogs!

Kaip užkurti dujinį prietaisą?

Dujiniai prietaisai turi naudojimo instrukcijas. Vadovaukitės jomis. Kai kurių katilų uždegimas gali būti sudėtingas. Kilus neaiškumų, kvieskite katilą prižiūrinčios įmonės atstovą.

Ką reikia žinoti gyventojams apie suskystintas naftos dujas!

Suskystintos naftos dujos gaunamos naftos ar dujų perdirbimo gamyklose ir pagal poreikį skirstomos buitiniams-komunaliniams reikmėms bei chemijos pramonei. Dujos laikomos hermetiškuose induose (balionuose, rezervuaruose). Esant nedideliame pertekliniam slėgiui jos yra skysčio pavidalo. Šios dujos transportuojamos balionuose arba kelių transporto priemonėmis cisternose skysčio pavidale. Mažėjant slėgiui jos išgaruoja ir virsta dujų garais. Į dujinius prietaisus paprastai tiekama suskystintųjų naftos dujų garų fazė, kuri gaunama mažinant dujų slėgį dujų reguliatoriais, įrengtais už dujų baliono arba dujų rezervuaro.

Skystųjų naftos dujų dujinė fazė pasižymi dideliu tankiu, leidžiasi žemyn, gula ant žemės paviršiaus ar ant patalpų grindų ir ilgai neišsisklaido. Jos mišinys su oru ilgai išlieka pavojingas sprogimo ir gaisro atžvilgiu, ypač esant ramiam orui. Todėl nutekant skystosioms dujoms į aplinką reikia elgtis itin atsargiai. Skystųjų naftos dujų garai yra bespalviai, todėl jų atsiradimo aplinkos ore negalima pastebėti. Dujų buvimą galima pajusti tik iš specifinio kvapo, kuris suteikiamas dujoms gamyklose.

1. Jaučiantis patalpose dujų kvapui reikia:

- kuo skubiau išjungti dujų prietaisus ir užsukti dujų baliono ventilių arba jei dujos tiekiamos iš rezervuarų – dujų čiaupus esančius ant dujotiekio;
- užgesinti atviros liepsnos šaltinius (krosnys, žvakės, cigaretės ir panašiai);
- nejunginėti jokių elektros prietaisų. Elektros tiekimą galima išjungti, tik jei jungikliai yra pastato išorėje;
- kuo skubiau vėdinti patalpas, padarant skersvėjų patalpose;

- apie įvykį pranešti avarinei dujų tiekimo tarnybai, arba skambinti skubios pagalbos telefonu;

- jei vėdinant patalpas dujų kvapo intensyvumas nesumažėja, būtina išvesti iš pastato žmonės;

- jei dujos į patalpą skverbiasi iš dujų baliono, būtina užsukti jo ventilį. Jei užsukus dujų ventilį dujų nuotėkis nepašalinamas – nupjauti žarną už slėgio reguliatoriaus ir ją užlenkus išnešti dujų balioną į lauką.

2. Kilus gaisrui patalpose, kuriose yra dujų prietaisų ar dujų balionų, būtina juos išjungti (esat galimybei), dujų balionus nupjovus jų žarnas už dujų slėgio reguliatoriaus išnešti į lauką ar išmesti per langą. Iškviesti priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnybai ar skambinti bendrosios pagalbos telefonu.

3. Apsinuodijus dujų degimo produktais (žmogų pykina, skauda galvą, nualpstama, patalpoje gali jaustis specifinis, silpnai akis dirginantis, nesudegusių dujų kvapas), apsinuodijusį būtina išnešti iš patalpos. Iškviesti pirmąją medicininę pagalbą ir jei žmogus nualpęs, jį gaivinti. Jei nukentėjęs nekvėpuoja ir nesijaučia širdies pulsas – atlikti dirbtinį kvėpavimą ir širdies masažą, kol atsigaus arba kol atvyks medicininė pagalba. Patalpose būtina išjungti dujų prietaisus ir jas vėdinti. Iškviesti dujas tiekiančios įmonės avarinę tarnybą.

4. Jei dujų balionas įkaito daugiau nei 45 °C jį būtina kuo greičiau atšaldyti vandeniu ir pašalinti priežastis sukėlusias jo įkaitimą.

5. Dėl kokių tai priežasčių išsipylus dujoms, reikia vengti, kad jos nepatektų ant nuogos kūno dalies, intensyviai garuodamos dujos ją nušaldys. Nušalimas tolygus nudegimui. Nušalusias vietas būtina aprišti steriliais tvarsčiais ir kreiptis į gydytoją.

6. Nutrūkus dujų tiekimui, kai dujos tiekiamos iš rezervuarų įrenginių, būtina išjungti dujų prietaisus, užsukti dujų čiaupus prieš dujų prietaisus ir skubiai pranešti dujas tiekiančiai įmonei. Toliau vykdyti dujas tiekiančios įmonės specialistų nurodymus.